

УДК 339.137.2:65.014.1

*Камарчук І. М.,
kamarchuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2877-4185
аспірант, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

*Шопський Ф. І.,
shop.fedir@ukr.net,
магістрант, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

*Шевченко О. В.,
shevchenkolenk@i.ua,
магістрант, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ЗМІСТОВНО-ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті встановлено, що сформувалися різні наукові тлумачення стосовно сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємства і для подальшого обґрунтування поняття актуально виділити головні напрями його досліджень. Посилюється важливість формування пропозицій щодо надання характеристик міжнародної конкурентоспроможності підприємства, які б враховували базові засади, прогресивні зміни, стратегічні орієнтири та майбутні очікування його діяльності при забезпеченні достатнього рівня. Метою статті є наукове обґрунтування змістовно-теоретичної характеристики міжнародної конкурентоспроможності підприємства, в якій б враховувалися внутрішньоорганізаційні та зовнішні умови його діяльності, у контексті чого можливо досягнути необхідного стану. В процесі написання статті використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи теоретичного узагальнення, системного та логічного аналізу, порівняння та групування. Обґрунтовано концептуальні положення необхідності розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства та пошуку напрямів забезпечення достатнього рівня її конкурентоспроможності. Проведено дослідження низки авторських тверджень щодо сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Зроблено висновки про високу диференціацію змістовно-теоретичних характеристик досліджуваного поняття і відносно узагальнення наукових тверджень запропоновано авторські твердження для формування оптимального визнання. Концептуальні наукові твердження стосовно сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємства варто пов'язати з такими характеристиками, як показник ефективності зовнішньоекономічної діяльності, набір конкурентних переваг на рівні міжнародних відносин, характеристика ресурсного забезпечення та сформованості конкурентного потенціалу на зовнішньому ринку, стан сформованості системи управління у міжнародному конкурентному середовищі, порівняльна оцінка розвитку в середовищі технологічних тенденцій та зростання інформатизації міжнародних економічних відносин. У подальшому варто очікувати появи нових наукових напрямів в обґрунтуванні змістовних характеристик міжнародної конкурентоспроможності підприємства, що буде визначатися інтенсивністю тенденцій, згідно з якими забезпечується її достатній рівень.*

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, підприємство, конкурентне середовище, зовнішній ринок, зовнішньоекономічна діяльність.

*Kamarchuk I. M.,
kamarchuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2877-4185,
Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

*Shopsky F. I.,
shop.fedir@ukr.net,
Master's degree student, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

*Shevchenko O. V.,
shevchenkolenk@i.ua,
Master's degree student, Lviv University of Trade and Economics, Lviv*

CONTENT-THEORETICAL CHARACTERISTIC OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE

Abstract. *The article determines that different scientific interpretations have been developed regarding the essence of the international competitiveness of the enterprise and for further substantiation of the concept it is important to identify the main directions of its research. The importance of forming proposals for providing characteristics of the international competitiveness of the enterprise intensifies, which would take into account the basic principles, progressive changes, strategic guidelines and future expectations of its activities while ensuring a sufficient level. The purpose of the article is a scientific substantiation of the content-theoretical characteristic of the international competitiveness of the enterprise, which would take into account the internal and external conditions of its activities in the context of which it is possible to achieve the desired state. In the process of writing the article general and special methods of theoretical generalization, systematic and logical analysis, comparison and grouping are used. Conceptual provisions of necessity of development of foreign economic activity of the enterprise and search of directions of a sufficient level of its competitiveness maintenance are substantiated. A number of author's statements on the essence of the international competitiveness of the enterprise have been studied. Conclusions about the high differentiation of content-theoretical characteristics of the studied concept are made and concerning the generalization of scientific statements author's statements are offered for formation of optimal recognition. Conceptual scientific statements about the essence of international competitiveness of the enterprise should be associated with such characteristics as the efficiency of foreign economic activity, a set of competitive advantages at the level of international relations, characteristics of resources and competitive potential in foreign markets, the state of management in an international competitive environment, assessment of development in the environment of technological trends and the growth of informatization of international economic relations. In the future we should expect the emergence of new scientific directions in substantiating the substantive characteristics of the international competitiveness of the enterprise, which will be determined by the intensive trends according to which its sufficient level is ensured.*

Key words: international competitiveness, enterprise, competitive environment, foreign market, foreign economic activity.

JEL Classification: B40, M21

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-66-11>

Постановка проблеми. За сучасних умов господарювання, обумовлених наслідками карантинних обмежень та пандемічних впливів, виробники продукції перебувають під постійним ринковим тиском. Питання підтримки конкурентного стану виявляється в цій ситуації дуже актуальним для подальшого розвитку підприємств. Здатність суб'єкта господарювання, що визначає його спроможність та можливість витримувати темпи конкурентної боротьби, характеризує економічна категорія “конкурентоспроможність”. Сутнісні твердження категорії підтверджують важливість розуміння тенденції у конкурентному середовищі, які визначають складові успіху підприємства.

Термін “міжнародна конкурентоспроможність” застосовується до продукції (товарів, робіт та послуг), виробників або тих, хто провадить сервіси, до національних економік, країн, стратегічних союзів та регіонів. І залежно від сфери та категорії, в якій це поняття знаходить своє застосування, залежить його сутність та трактування. Однак, незважаючи на сферу застосування, основоположним та базовим є те, що це поняття відображає спроможність об'єкта дослідження виконувати покладені на нього функції в умовах функціонування краще за подібних конкурентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомою теоретико-методологічною базою

дослідження концептуальних основ міжнародної конкурентоспроможності підприємства є праці таких науковців, як Я. Березівський, Н. Бшарат, Т. Васильців, Ю. Гринчук, А. Касич, Н. Коваленко, Ю. Козак, М. Куницька-Гляш, О. Лозовський, Р. Лупак, С. Мізюк, Р. Тульчинський, І. Уханова, Л. Юрчишина та інші.

Втім, середовище діяльності підприємства досить динамічне і, відповідно, ознаки його конкурентоспроможності, а особливо на рівні міжнародних відносин, потребують розширення, зокрема через уточнення змістовно-теоретичних характеристик.

Постановка завдання. Метою статті є наукове обґрунтування змістовно-теоретичної характеристики міжнародної конкурентоспроможності підприємства, в якій б враховувалися внутрішньо-організаційні та зовнішні умови його діяльності, у контексті чого можливо досягнути необхідного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародну конкурентоспроможність слід розглядати як термін (економічну категорію), що повсякчас використовується в теорії та практиці економічних наук. Відповідне твердження є багатоаспектним та багатограним, в першоджерельному значенні означаючим суперництво, змагання, боротьбу за досягнення найкращих результатів [1, с. 28].

Основою розуміння сутності досліджуваної категорії є дослідження М. Портера, який став основоположником теорії конкурентних переваг, згідно з якою міжнародна конкурентоспроможність, що описує діяльність підприємства, може бути оцінена у порівнянні серед членів груп підприємств, які належать до однієї і тієї ж галузі. Відповідно, на рівні міжнародних відносин підбір підприємств для оцінювання їх конкурентоспроможності повинен враховувати їх здатність здійснювати зовнішньоекономічну діяльність.

Науковець вважав, що міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це перевага порівняльна по відношенню до інших підприємств, а також здатність їх конкурувати на світовому ринку на одному рівні з вже наявними там суб'єктами господарювання тощо [2, с. 159-181]. Водночас у визначенні мало уваги приділяється визначенню чітких критеріїв діяльності підприємств на зовнішніх ринках, що ускладнює обґрунтування рівня їх міжнародної конкурентоспроможності.

У праці [3, с. 345-350] науковці доводять, що міжнародна конкурентоспроможність підприємства є багатостороннім економічним поняттям, яке враховує, з однієї сторони, умови розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а з іншої сторони, – стан та тенденції національної економіки, де підприємства формують власний конкурентний потенціал. Дійсно, підприємства, що не здатні сформувати лідерські позиції у національній економіці, не можуть розраховувати на забезпечення достатнього рівня конкурентоспроможності в міжнародній економіці.

Н. Коваленко та С. Мізюк значну увагу приділяють визначенню комплексу факторів, за якими й встановлюється ступінь міжнародної конкурентоспроможності підприємства. У сутнісні характеристики поняття науковці закладають вплив економічних, соціальних, політичних та ринкових факторів, при цьому рекомендують враховувати інтенсивність їх впливу з різним значенням у межах національної та міжнародної економіки [4, с. 26-30]. Дійсно, існують суттєві відмінності стосовно середовища формування необхідного потенціалу для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства і вплив факторів є різним, але їх кількість доречно розширити.

В умовах посилення глобалізації міжнародна конкурентоспроможність підприємства набуває нових форм та значень і визначається як його здатність протистояти конкуренції на внутрішньому ринку й ринках інших країн. Низка науковців вважають, що міжнародна конкурентоспроможність підприємства є узагальненою категорією, яка базується на здатності підприємства виробляти продукцію, що відповідає міжнародним стандартам і за ефективністю реалізації порівнюється з аналогічними підприємствами на світовому ринку [5, с. 8-30]. При цьому наукові тлумачення певним чином обмежені у визначенні базових характеристик міжнародної конкурентоспроможності підприємства, зокрема конкурентоспроможністю продукції.

Р. Лупак схильний розглядати міжнародну конкурентоспроможність підприємства стосовно визначення відмінностей розвитку одного підприємства від конкурента у контексті здійснення зовнішньоекономічної діяльності [6, с. 320-325]. Необхідність зовнішньоекономічної діяльності підприємства обґрунтовується здатністю забезпечити збільшення доходів (прибутку) та досягнення вищого рівня ефективності функціонування. Доповнюючи думку науковця, Н. Бшарат особливе значення виділяє торговельній діяльності, що поєднує виробничі та комерційні інтереси підприємства і відіграє головну роль при виході на зовнішні ринки [7, с. 78-82; 8, с. 21-39].

У значній кількості наукових праць [9, с. 135-145; 10, с. 90-101] питання галузевої приналежності підприємства при забезпеченні міжнародної конкурентоспроможності розглядається як головна характеристика у досягненні необхідних результатів. Здебільшого пріоритетне значення надається виробничій та торговельній діяльності, яка й формує основні економічні взаємозв'язки підприємств на зовнішньому ринку. Очевидно, дивлячись на швидкі теми цифровізації та інформатизації ринкових відносин, вагому роль все більше починають надавати інформаційно-комунікаційному сектору, штучному інтелекту, Інтернету речей та іншим галузевим напрямам.

Низка науковців (Я. Березівський, М. Куницька-Іляш, Р. Тульчинський та інші), досліджуючи змістовність міжнародної конкурентоспроможності підприємства, наголошують на врахуванні широкого комплексу умов, що визначають ступінь її забезпечення та підвищення [11, с. 15-12; 12, с. 17-23; 13, с. 5-9]. Йдеться про виробничі процеси, кадрове забезпечення, володіння фінансовим капіталом, матеріально-технічний розвиток, інвестиційну діяльність. При цьому особливе значення відводиться технічній та технологічній складовим, які в умовах посилення глобалізаційних тенденцій все більше обумовлюють розвиток та ступінь конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

А. Касич та А. Асцатрян стверджують, що підприємства відповідають критеріям конкурентоспроможності, якщо здатні розширювати власні переваги на ринку чи утримувати свою конкурентну позицію завдяки наявності ефективнішої стратегії, зокрема здатності розвиватися на ринку й отримувати достатні обсяги прибутку, після перерозподілу якого залишиться можливість для модернізації виробництва, вдосконалення та підтримання якості продукції [14]. Попри це необхідно враховувати, що прогнозування розвитку потребує врахування широкої кількості умов, а на міжнародному рівні їх кількість суттєво збільшується і тому варто ґрунтовно вказувати складові конкурентного потенціалу підприємства, що забезпечуватиме реалізацію стратегії забезпечення міжнародної конкурентоспроможності.

Значення якісного стратегічного управління виділяється й іншими науковцями (Ю. Гринчук, М. Вихор, О. Лозовський та інші), які доводять важливість застосування прогресивних методик, що

враховують інтереси усіх учасників зовнішньоекономічної діяльності підприємства [15, с. 3-9; 16, с. 31-35]. Попри інтереси керівництва підприємств, на зовнішньому ринку мають вагомий вплив інституційні чинники, які часто відмінні у кожній країні, а відтак і формування інтересів споживачів, органів державної влади та інших учасників може суттєво відрізнятись.

Відомо, що ресурсне забезпечення підприємства відіграє одну з вирішальних ролей у економічному розвитку та зростанні конкурентоспроможності. Так, автори наукових праць [17, с. 62-65; 18, с. 17-23; 19, с. 65-70] розглядають міжнародну конкурентоспроможність підприємства як здатність його розпоряджатися власними або позиковими ресурсами в умовах конкретного конкурентного ринку, відповідаючи нормам та стандартам, які створюються учасниками, контролюються безпосередньо органами державного управління та погоджені з міжнародними організаціями. Тут дослідниками першочергово виноситься пріоритетне значення фінансовій складовій діяльності підприємства, а решта є похідними від неї, у тому числі й надання конкурентних послуг, випуск та реалізації конкурентоспроможних товарів.

Існують наукові погляди, які при тлумаченні досліджуваного поняття виходять від напрямів організації господарської діяльності. І. Герашенко та О. Шмадченко стверджують, що міжнародну конкурентоспроможність підприємства слід розглядати в контексті різних аспектів господарської діяльності, на основі яких формується конкурентна позиція підприємства на зовнішньому ринку і визначаються шляхи виконання поставлених завдань [20, с. 297-301]. Однак при такому підході доречно ґрунтовніше вказати параметри господарської діяльності, що визначають конкурентоспроможність підприємства на міжнародному рівні. Такого наукового підходу притримуються В. Ільченко, Ю. Малахова та А. Краковецька, які досліджуване поняття розглядають із сторони ефективності управління, якості продукції та асортиментної політики, фінансового стану, інноваційної та інвестиційної діяльності [21, с. 39-43].

На думку С. Коляденко та А. Стратій, міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це результат прибуткової діяльності та її практичного здійснення (покращення) в умовах світового конкурентного ринку; це узагальнюючий показник життєздатності підприємства, його вміння використовувати свій фінансовий, матеріально-технічний та трудовий потенціал [22, с. 17-23]. Втім, вважаємо, що перелік потенціалів підприємства в зазначеному визначенні доречно розширити та розглядати більш комплексно.

У деяких наукових працях [23, с. 52-57] міжнародна конкурентоспроможність підприємства розглядається із сторони технологічного та інноваційного розвитку, досягнення якого потребує значного інвестиційного капіталу, впровадження процесів інтелектуалізації та їх комерціалізації і розширення міжнародних інформаційно-комунікаційних зв'язків. Вважаємо: таке трактування досить прогресивно характеризує середовище зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Тут варто врахувати інструментарій системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства, що й забезпечуватиме досягнення стратегічних цілей. Про це у своїх висловлюваннях наголошують Н. Бугас, О. Чирва Г. та інші і доводять необхідність розподілу такої системи стосовно внутрішньоорганізаційних та зовнішніх факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства у сфері міжнародної економіки [24].

Загалом існує значний обсяг наукових тлумачень сутності міжнародної конкурентоспроможності підприємства, але не існує єдиного трактування, адже вважається, що досліджуване поняття характеризується значною кількістю параметрів оцінювання (ефективність зовнішньоекономічної діяльності, якість продукції, прибутковість, фінансова стійкість, інноваційність, інвестиційна активність та інші), на основі яких формуються висновки про забезпеченість досягнення необхідного рівня.

Таким чином можемо зробити ряд проміжних висновків та узагальнюючих тверджень про змістовну сутність міжнародної конкурентоспроможності підприємства (рис. 1).

Вважаємо, що розглянута категорія має забезпечуватися показниками оцінювання ефективності діяльності підприємства, досягнення яких можливе завдяки інноваційному обладнанню, передовим технологіям, кваліфікованому персоналу та здатністю сформувати і тривалий час утримувати (можливо, нарощувати) конкурентну ринкову позицію на зовнішньому ринку. Часто одні науковці вважають більш значущими процеси, які проходять у внутрішньому середовищі підприємства, а інші притримуються наукової позиції, де важливішою є гнучкість та здатність адаптуватися до зовнішніх умов функціонування. Відтак у сутність міжнародної конкурентоспроможності підприємства слід закладати його конкурентні можливості, які пов'язати з внутрішнім середовищем у відповідності з умовами зовнішнього ринку та їх взаємопідпорядкувати.

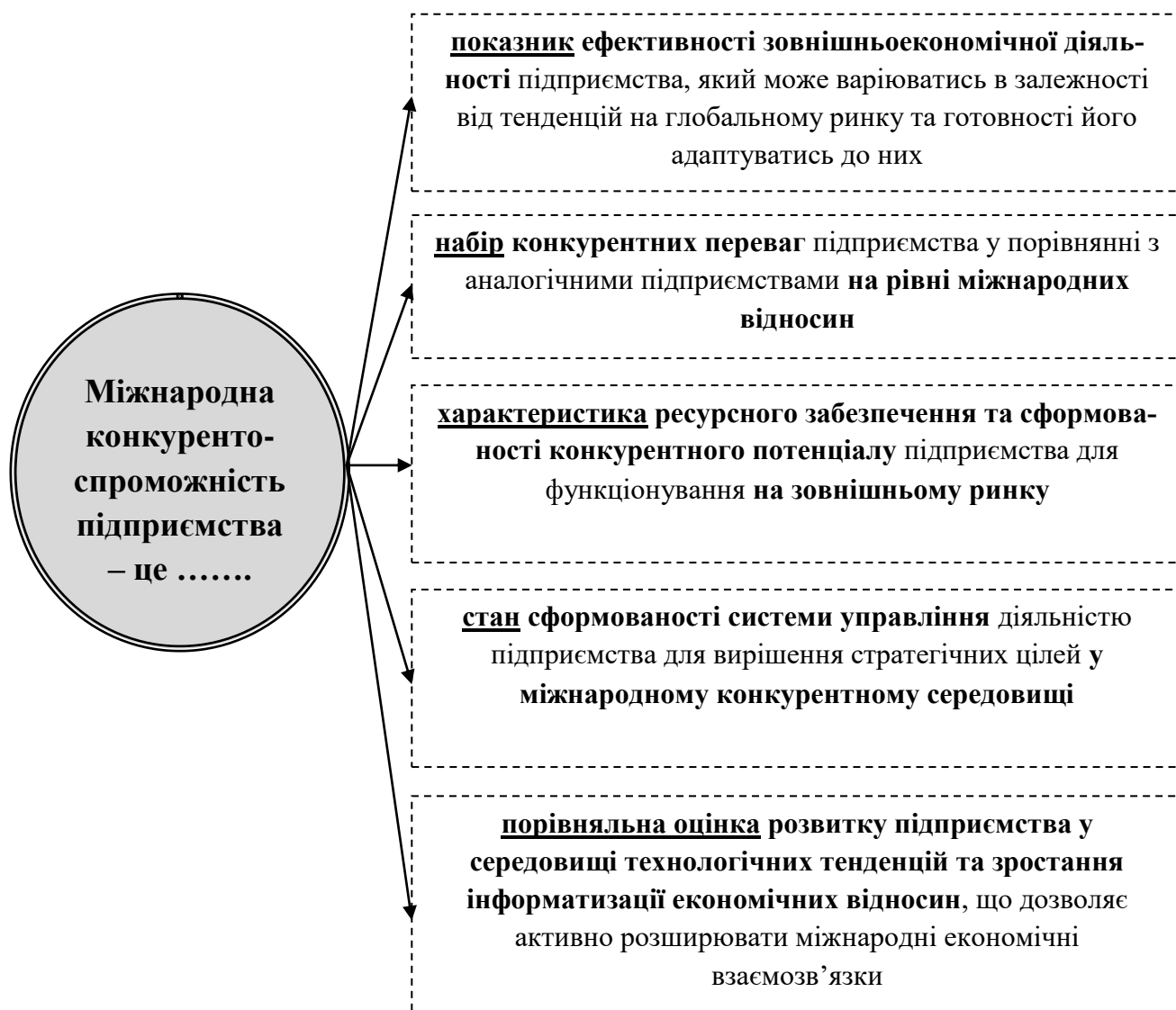

Рис. 1. Сутнісні трактування поняття “міжнародна конкурентоспроможність підприємства”

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Зважаючи на вищенаведені висновки при дослідженні низки наукових праць, можемо стверджувати, що поняття “міжнародна конкурентоспроможність підприємства” характеризується значним переліком властивостей, зокрема порівняльність, динамічність, системність, диференційованість, адаптивність та інші. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства визначається у межах визначеного зовнішнього ринку, оскільки на різних ринках параметри конкуренції різні і відтак інструментарій забезпечення необхідного рівня може відрізнятися. Оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства відбувається за різними параметрами і їх підбір науковцями пропонується групувати за різними ознаками. Важливо дотримуватися утверджених у науковій літературі методичних підходів, зокрема ресурсного, ринкового, дохідного (витратного) та інших.

Перспективи дослідження повинні стосуватися визначення обґрунтованого набору параметрів, за яким можливо достовірно сформулювати висновки про забезпечення підприємством міжнародної конкурентоспроможності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клименко С. М., Омеляненко Т. В., Барабась Д. О. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 520 с.
2. Porter M. E. Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 2000. 426 p.
3. Блонська В. І., Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства – основний чинник розвитку конкурентоспроможності економіки. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2006. Вип. 16.1. С. 345-350.
4. Коваленко Н. В., Мізюк С. Г. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: сутність,

основні складники та джерела формування конкурентних переваг. Призовський економічний вісник. 2019. Вип. 2(13). С. 26-30.

5. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон : монографія / за ред. Ю. Г. Козака, І. О. Уханової. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 173 с.

6. Лупак Р. Л. Економічне обґрунтування стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. Бізнес Інформ. 2013. № 4. С. 320-325.

7. Бшарат Н. Теоретичні засади концепції конкурентної стратегії управління потенціалом конкурентоспроможності торговельних підприємств. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 78-82.

8. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність торговельного підприємства та механізм її забезпечення : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2008. 230 с.

9. Юрчишина Л. І., Тарасенко В. А. Підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств в контексті їх стратегічного розвитку. Економічний вісник. 2019. № 3. С. 135-145.

10. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Юрків Н. Я. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні. Фінанси України. 2012. № 3. С. 90–101.

11. Березівський Я. П. Ідентифікація умов та чинників формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки. Бізнес Інформ. 2021. № 7. С. 15-21.

12. Куницька-Іляш М. В., Березівський Я. П. Концептуально-методичні підходи до ідентифікації типологічних та логічно-структурних характеристик пріоритетних галузей національної економіки. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 17-23.

13. Тульчинський Р. В., Тульчинська С. О., Ружицький А. В. Стратегії конкурентоспроможності підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 6. С. 5-9.

14. Касич А., Асцатрян А. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Економіка та суспільство. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/859/824>.

15. Гринчук Ю. С., Вихор М. В., Шемігон О. І., Гринчук Ю. С. Програми підвищення конкурентоспроможності у системі стратегічного управління організаціями. Агросвіт. 2019. № 7. С. 3-9.

16. Лозовський О., Дячук М. Стратегічне управління як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2018. № 2 (11). С. 31-35.

17. Зось-Кіор М. В., Брижань К. О. Управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах нестабільності. Інтернаука. Серія: “Економічні науки”. 2017. № 6. С. 62-65.

18. Коляденко С. В., Стратій А. М. Аналіз фінансових стратегій для підвищення конкурентоспроможностей підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 22. С. 17-23.

19. Касич А. О., Глущенко Д. О. Теоретичні та практичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства. Економіка та держава. 2016. № 11. С. 65-70.

20. Геращенко І. О., Шмадченко О. О. Управління конкурентоспроможністю підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2015. Вип. 50. С. 297-301.

21. Ільченко В. Ю., Малахова Ю. А., Краковецька А. О. Модель управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Danish Scientific Journal. 2020. № 42. Ч. 3. С. 39-43.

22. Коляденко С. В., Стратій А. М. Аналіз фінансових стратегій для підвищення конкурентоспроможностей підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 22. С. 17-23.

23. Васильців Т. Г., Городня Т. А., Лупак Р. Л. Економічні аспекти диверсифікації підприємства з використанням інноваційних інвестицій. Інтелект XXI. 2017. Вип. 1. С. 52-57.

24. Бугас Н. В., Босецька О. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в нестабільному ринковому середовищі. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_31.

25. Чирва О. Г., Бовкун О. А. Стратегічні напрями підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств. Економічні горизонти. 2018. № 3(6). С. 43-54.

REFERENCES

1. Klymenko, S. M., Omel'ianenko, T. V. and Barabas', D. O. (2008), *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva : navch. posib.*, Znannia, Kyiv, 520 s.

2. Porter, M. E. (2000), *Competitive Advantage of Nations*, Free Press, New York, 426 p.

3. Blons'ka, V. I. and Lupak, R. L. (2006), *Konkurentospromozhnist' pidpriemstva – osnovnyj chynnyk rozvytku konkurentospromozhnosti ekonomiky*, Naukovyj visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy, vyp. 16.1, s. 345-350.

4. Kovalenko, N. V. and Miziuk, S. H. (2019), *Mizhnarodna konkurentospromozhnist' pidpriemstva: sutnist', osnovni skladnyky ta dzherela formuvannia konkurentnykh perevah, Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*, vyp. 2(13), s. 26-30.

5. *Upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu: pidpriemstvo – rehion : monohrafiia / za red. Yu. H. Kozaka, I. O. Ukhanovoi* (2019), *Tsentr uchbovoi literatury*, Kyiv, 173 s.

6. Lupak, R. L. (2013), *Ekonomichne obgruntuvannia stratehichnoho upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva*, *Biznes Inform*, № 4, s. 320-325.

7. Bsharat N. (2019), Teoretychni zasady kontseptsii konkurentnoi stratehii upravlinnia potentsialom konkurentospromozhnosti torhovel'nykh pidpryemstv, *Ekonomika ta derzhava*, № 9, s. 78-82.

8. Lupak, R. L. (2008), Konkurentospromozhnist' torhovel'noho pidpryemstva ta mekhanizm ii zabezpechennia : dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04, Vydavnytstvo L'vivs'koi komertsijnoi akademii, L'viv, 230 s.

9. Yurchyshyna, L. I. and Tarasenko, V. A. (2019), Pidvyschennia konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpryemstv v konteksti ikh stratehichnoho rozvytku, *Ekonomichnyj visnyk*, № 3, s. 135-145.

10. Vasylytsiv, T. H. Lupak, R. L. and Yurkiv, N. Ya. (2012), Instytutysjne zabezpechennia rozshyrennia finansovykh mozhlyvostej pidpryemstv promyslovosti ta APK na rehional'nomu rivni, *Finansy Ukrainy*, № 3, s. 90-101.

11. Bereziv's'kyj, Ya. P. (2021), Identyfikatsiia umov ta chynnykiv formuvannia tekhnolohichnoi konkurentospromozhnosti natsional'noi ekonomiky, *Biznes Inform*, № 7, s. 15-21.

12. Kunyts'ka-Iliash, M. V. and Bereziv's'kyj, Ya. P. (2021), Kontseptual'no-metodychni pidkhody do identyfikatsii typolohichnykh ta lohichno-strukturnykh kharakterystyk priorytetnykh haluzej natsional'noi ekonomiky, *Biznes Inform*, № 4, s. 17-23.

13. Tul'chyn's'kyj, R. V. Tul'chyn's'ka, S. O. and Ruzhyts'kyj, A. V. (2021), Stratehii konkurentospromozhnosti pidpryemstv v umovakh makroekonomichnoi nestabil'nosti, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, № 6, s. 5-9.

14. Kasych A. and Astsatrion A. (2021), Upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu pidpryemstva, *Ekonomika ta suspil'stvo*, № 32, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/859/824>.

15. Hrynchuk, Yu. S. Vykhor, M. V. Shemihon, O. I. and Hrynchuk, Yu. S. (2019), Prohramy pidvyschennia konkurentospromozhnosti u systemi stratehichnoho upravlinnia orhanizatsiamy, *Ahrosvit*, № 7, s. 3-9.

16. Lozov's'kyj O. and Diachuk M. (2018), Stratehichne upravlinnia iak chynnyk pidvyschennia

konkurentospromozhnosti pidpryemstv. *Naukovyj visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Ekonomichni nauky.*, № 2 (11), s. 31-35.

17. Zos'-Kior, M. V. and Bryzhan', K. O. (2017), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryemstva v umovakh nestabil'nosti, *Internauka. Seriya: "Ekonomichni nauky"*, № 6, s. 62-65.

18. Koliadenko, S. V. and Stratij, A. M. (2019), Analiz finansovykh stratehij dlia pidvyschennia konkurentospromozhnostej pidpryemstva, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, № 22, s. 17-23.

19. Kasych, A. O. and Hluschenko, D. O. (2016), Teoretychni ta praktychni aspekty upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryemstva, *Ekonomika ta derzhava*, № 11, s. 65-70.

20. Heraschenko, I. O. and Shmadchenko, O. O. (2015), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryemstva, *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vyp. 50, s. 297-301.

21. Il'chenko, V. Yu. Malakhova, Yu. A. and Krakovets'ka, A. O. (2020), Model' upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu pidpryemstva, *Danish Scientific Journal*, № 42, Ch. 3, s. 39-43.

22. Koliadenko, S. V. and Stratij, A. M. (2019), Analiz finansovykh stratehij dlia pidvyschennia konkurentospromozhnostej pidpryemstva, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, № 22, s. 17-23.

23. Vasylytsiv, T. H. Horodnia, T. A. and Lupak, R. L. (2017), Ekonomichni aspekty dyversyfikatsii pidpryemstva z vykorystanniam innovatsijnykh investytsij, *Intelekt XXI*, vyp. 1, s. 52-57.

24. Buhas, N. V. and Bosets'ka, O. V. (2015), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryemstva v nestabil'nomu rynkovomu seredovyschi, *Efektivna ekonomika*, № 11, available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_31.

25. Chyrva, O. H. and Bovkun, O. A. (2018), Stratehichni napriamy pidvyschennia rivnia konkurentospromozhnosti pidpryemstv, *Ekonomichni horizonty*, № 3(6), c. 43-54.

Стаття надійшла до редакції 02 лютого 2022 року